

Salon ulkovalaistuksen yleissuunnitelma

Keskusta ja Salonjoen ranta-alue

19.9.2025

Sisällys

- Johdanto.....3

VALAISTUSPERIAATTEET – Kartat

- Katujen valaistusluokat.....5
- Aluevalaistus.....6
- Värilämpötilat.....7
- Julkisivujen valaistus.....8
- Taide- ja erikoisvalaistus.....9
- Koontikartta.....11

VALAISTUSPERIAATTEET – Eri osa-alueille

- Värivalo - valkoinen valo.....13
- Vilhonkatu – Asemakadun risteys.....14
- Erikoisvalaistus – Vilhonkadun akseli 16
- Vilhonkadun silta.....17
- Joenvarsimaisema..... 19
- Salon silta ja Mariankadun silta.....20
- Siltojen alikulut..... 21
- Istuskelupaikat..... 25

- Tori.....26
- Tori – jk+pp.....27
- Tori – Valotaideteos.....28
- Kausivalaistus.....29

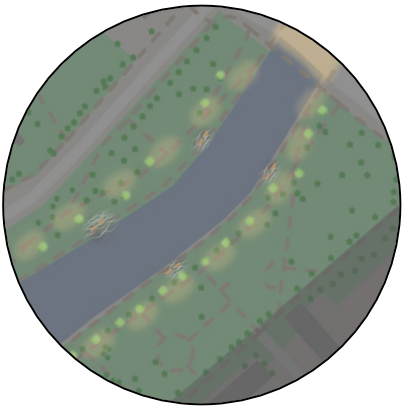
VALAISINTEKNIikka

- Oculus-valaisimen korvaaja.....31
- Vilhonkatu – Plaza.....32
- Joenvarsi – keskustan ulkopuoli.....33
- Keskusta-alueen valaisimet.....34
- Valaistuksen ohjaus.....35
- Valaistuksen vaiheistus.....36

KUVALÄHTEET..... 37

LIITTEET

- Asukaskysely
- Kustannukset
- Kartat erillisinä tiedostoina:
 - Katuvalaistusluokat
 - Aluevalaistustasot
 - Värilämpötilat
 - Julkisivujen valaistus
 - Taide- ja erikoisvalaistus
 - Koontikartta

Johdanto

Työn tavoitteena on määritellä Salonjoen ranta-alueiden ja keskustan julkisen ulkovalaistuksen suunnittelulle, rakentamiselle ja kunnossapidolle pitkän aikavälin tavoitteet ja periaatteet. Suunnittelualue kuvattu oheisessa kartassa.

Valaistuksen yleissuunnitelman tavoitteeksi on asetettu, että alueen eri osioista tulee laadukas pimeän ajan kokonaisuus. Tehtävänä on nostaa esiin arvokkaat kohteet ja näkymät. Lisäksi tavoitteena on, että ulkovalaistus luo vetovoimaa keskustaan ja muuntuu kaupungin erilaisiin tarpeisiin ja tapahtumiin tulevina vuosina. Tulevaisuuden pimeän ajan ilme myös tukee Salon brändiä ja identiteettiä.

Suunnitelmalla halutaan varmistaa laadukkaan valaistuksen rakentuminen jokirantaan ja keskustan alueella, huomioiden alueiden erilaiset ominaispiirteet sekä asukkaiden, kiinteistönomistajien ja yrittäjien toiveet.

Osana yleissuunnitelmaa on toteutettu asukaskysely, jossa kartoitettiin asukkaiden ja yrittäjien toiveita liittyen Salon ulkovalaistuksen yleissuunnitelmaan. Kyselyssä kartoitettiin:

- Salon miellyttäviä pimeän ajan alueita
- Tärkeäksi koetut keskustan alueet
- Epämiellyttäviä häiriövalon alueita

Kysely oli avoinna 30.4.-11.5.2025. Vastauksia saatiin yhteensä 60 määräaikaan mennessä. Tässä yleissuunnitelmassa on huomioitu asukaskyselyn tulokset. Asukaskyselyn kooste on tämän yleissuunnitelman liitteenä.

Tämän työn ohjausryhmässä Salon kaupungilta toimivat seuraavat henkilöt:

- Petri Virtanen, infrapäällikkö, Infrapalvelualue
- Elisa Tegel, kaavoitusarkkitehti, Yleiskaavayksikkö
- Virpi Elovaara, asemakaavapäällikkö, Asemakaavayksikkö
- Matti Nikander, kaupunginpuutarhuri, Infrapalvelualue
- Laura Haonperä, suunnitteluinsinööri, Infrapalvelualue

Tämän suunnitelman ovat laatineet WSP Finland Oy:n valaistussuunnittelijat Tuula Koistinen ja Annukka Larsen.

SUUNNITTELUALUE:

Valaistusperiaatteet

KARTAT

Katujen valaistusluokat

Valaistusluokkien määritykset suunnittelualueelle luo selkeän kokonaisuuden. Valaistustavat ja –tehot tulevat tämän määrityksen mukaan johdonmukaisiksi, vaikka aluetta saneerataan osissa. Valaistusluokkien määritykset suositellaan tehtävän koko kaupungin alueelle.

VALAISTUSLUOKAT			
Katuluokka	Valaistusluokka	Valaistuskorkeus	Väriämpötila
Pääkadut	M3a + P3	8-10m	4000K*
Kokoojakadut I- luokka	M3b + P3	8 m	3000K
Kokoojakadut II- luokka	M4 + P3	8 m	3000K
Pyörätie torialue	P2	8m	3000K
Pyörätiet keskusta-alue	P3	5-6 m	3000K, 2700 K joenvarsi
Pyörätiet puistokäytävät ranta-alueet keskusta- alueen ulkopuolella	P4	5-6 m	3000K, 2700K joenvarsi

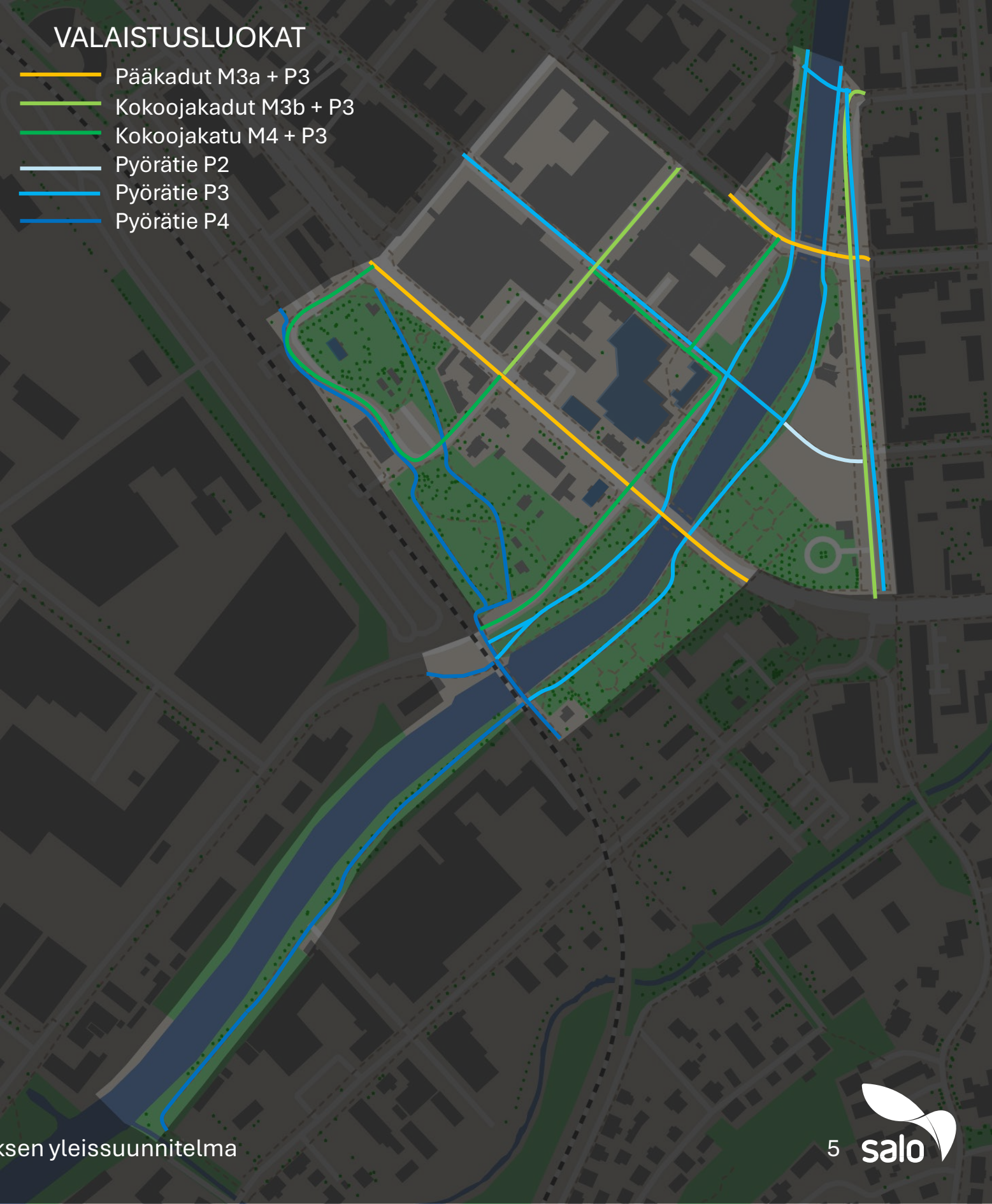
* Kun koko katualueen valaistus saneerataan, vaihdetaan väriämpötila myös pääkaduilla 3000 K

Suunnittelualueen katujako:

- **Pääkadut:** Mariankatu, Turuntie, Helsingintie
- **Kokoojakadut I-luokka:** Horninkatu, Asemakatu välillä Mariankatu-Turuntie
- **Kokoojakadut II-luokka:** Länsiranta, Vilhonkatu, Asema-aukio, Annankatu ja Asemakatu aseman päässä

VALAISTUSLUOKAT

- Pääkadut M3a + P3
- Kokoojakadut M3b + P3
- Kokoojakatu M4 + P3
- Pyörätie P2
- Pyörätie P3
- Pyörätie P4

Aluevalaistustasot

Aluevalaistuksessa on tärkeää noudattaa johdonmukaisia valaistustasoja läpi koko kaupungin. Alla suositukset valaistusluokista suunnittelualueella:

- Torialue ja kävelykatu P2-valaistusluokka.
- Suunnittelualueen puistokäytävät P3-valaistusluokka.
- Leikkipaikat ja ulkokuntosalit P3-luokka. Aidattu leikkipuisto voi olla P2-luokkaa.
- Pysäköintialueet P3-luokka.
- Alikulkukäytävät P4-luokka, pois lukien pääpyörätiereittiin kuuluvat alikulut, joissa käytetään P3-luokkaa. Katso muut pyöriteiden valaistusluokat edelliseltä sivulta.

- P2 Torialue, kävelykatu
- P3 Puistokäytävät
- P3 Leikkipaikat, pysäköintialueet, alikulkukäytävät
- P4 Alikulkukäytävät

Värilämpötilat

- **2700K:** Salonjoenvarren rantapolut (jk+pp) sekä puut valaistaan lämpimällä valkoisella valolla, jonka värilämpötila on ≤ 2700 kelviniä. Lämpimämpi valo ranta-alueilla on parempi huomioiden alueen luontoarvot. Suunnittelualueen ulkopuolellakaan joenvarressa valaistuksen värilämpötila ei saisi nousta tätä korkeammaksi. Valaistus myös rajataan niin, ettei valo osu veteen. Tästä syystä mm. siltojen alapintojen valaiseminen ei ole suositeltavaa.
- **3000K:** Kadut, puisto, parkkialueet, tori ja aukiot sekä jk+pp-väylät valaistaan lämpimän valkoisella valolla, jonka värilämpötila on 3000 kelviniä.
- **4000K:** Keskustan pääväylät Mariankatu, Turuntie, Helsingintie, Annankatu, Raatihuoneenkatu ja Kirkkokatu (välillä Helsingintie-Raatihuoneenkatu) on saneerattu käyttäen viileämpää valoa, jonka värilämpötila on 4000 kelviniä. Seuraavalla kerralla kun koko kadun valaistus saneerataan, siirrytään näilläkin katuosuuksilla lämpimään valoon, jonka värilämpötila on 3000 kelviniä.

Julkisivujen valaistus

- Salon keskustassa ei ole tällä hetkellä juurikaan valaistuja julkisivuja. Keskusta-alueella erityisesti vanha kauppalamiljöö sekä kävelykeskusta suositellaan nostettavan pimeään aikaan esiin. Valaistavat julkisivut tulee miettiä niin, että ne muodostavat eheän kokonaisuuden. Julkisivut luovat valoisuuden ja turvallisuuden tunnetta alueelle sekä avoimen ja kutsuvan ilmeen Salon keskustaan. Tämä luo pimeään ajan identiteettiä kaupunkikeskustaan.
- Vanhan kauppalamiljöön esiin nostaminen pimeään aikaan tuo esiin Salon pitkää historiaa sekä kaunista arkkitehtuuria. Kauppalamiljöö käsittää vanhoja puutaloja aseman ympäristössä, Mariankadun varrella sekä Länsirannan suuntaisesti joen varrella. Joen suuntaiset julkisivut näkyvät jokimaisemassa sekä nousevat esiin myös torinäköymässä. Julkisivujen janassa tulee huomioida myös kirjaston joenpuoleinen julkisivu, jotta kokonaisuus on eheä.
- Osa kiinteistöistä on kaupungin omistuksessa (kartassa sinisellä), joka helpottaa kokonaisuuden toteuttamista. Puutalojen julkisivut tulee nostaa pehmeästi esiin valkoisella valolla, ja valaistustaso tulee suhteuttaa

ympäristöönsä. Rakennusten ei kuulu nousta esiin liian voimakkaasti pimeään ajan näköymässä.

- Kaupallinen keskusta on kävelypainotteista liikennettä (Vilhonkatu, Asemakatu, Länsiranta). Julkisivuvalaistus tuolle alueelle luo ihmisen mittakaavaa sekä viihtyisyyttä ja turvallisuuden tunnetta. Vanhasta Centrumin rakennuksesta (Länsirannan ja Turuntien risteyksessä) valaistaan julkisivun sijaan arkadi, joka kiertää rakennusta. Joen itäpuolelta tuodaan esiin vanha elokuvateatteri Kiva, jonka valomainokset kunnostetaan.
- Kaupunki voi kannustaa yksityisten kiinteistöjen omistajia toteuttamaan julkisivuvalaistusta karttaan merkittyjen julkisivujen osalta tarjoamalla heille erilaisia kannustimia. Lisäksi kannustimiin tulisi laittaa ehdoiksi:
 - Valaistussuunnitelma on hyväksyttävä rakennusvalvonnassa.
 - Valaistussuunnitelma on teetettävä valaistusalan ammattilaisella.
 Näin voidaan varmistua julkisivuvalaistusten laadusta ja niiden muodostamasta yhtenäisestä ilmeestä.

- Ehdotettu julkisivuvalaistus
- - Suositeltu julkisivuvalaistus yksityiselle kiinteistölle
- Kaupungin omistama kiinteistö

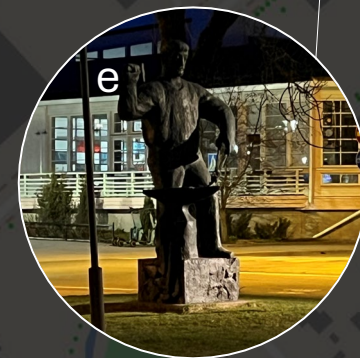
Esimerkki vanhan kauppalamiljöön puutalon pehmeästä julkisivuvalaistuksesta, joka nostaa rakennuksen yksityiskohtia esiin ilman, että rakennus tulee esiin liikaa katunäköymässä.

Taide- ja erikoisvalaistus 1/2

- Keskusta-alueella on lukuisia julkisia taideteoksia (kartassa punaisella), joista suurin osa on jo kohdevalaistuu. Valaistut taideteokset nousevat pimeään ajan näkymässä aivan eri tavalla ja luovat pimeään ajan ilmettä.
- Taideteosten jo tehdyt kohdevalaistukset on syytä tarkistaa ja samalla tehdä niistä huoltodokumentti, jossa kirjataan ylös valaistustapa ja -tekniikka sekä tehdään huoltosuunnitelma. Osa kohdevalaistuksista on ylimitoitettu ja osa alimitoitettu, jossakin kohdevalaistus aiheuttaa häikäisyä.
- Muutamit teokset eivät ole vielä kohdevalaistuu. Ainakin nämä teokset vaativat toimenpiteitä:
 - Muraali Seppä Lauri (a), Asemakatu (valaistava)
 - Kahlehtija (b), Asemapuisto (valaistava)
 - Tiedonvoima (c), Kirjaston aukio (valaistava)
 - Ankkurimuistomerkki ja tykit (d), Horninpuisto (valaistava)
 - Seppä Laurin patsas (e), Länsiranta (valaistus päivitettävä ja vanhat kohdevalaisimet poistettava)
 - Ankkuri (f), Krouvinpuisto (valaistava)
- Uusien kohdevalaistavien teosten osalta on syytä kontaktoida taiteilijaa ja sopia kohdevalaistuksesta hänen tai hänen perikuntansa kanssa.
- Alueelle on merkattu myös pari ehdotusta uusista valotaiteen paikoista (sininen):
 - Kuten asukaskyselystä kävi ilmi, torille kaivataan interaktiivista valoteosta. Tori soveltuu erinomaisesti valotaiteen paikaksi. Interaktiivinen valotaide on suunniteltava omana projektina ja sovitettava se ympäristöönsä ja huomioitava sen toimiminen ympärivuotisena teoksena.
 - Rautatiesillan kävelysilta on toinen taiteen/valotaiteen paikka. Kävelysillan pystypinta keskustan suuntaan soveltuu maalattavaksi pinnaksi, joka voidaan kohdevalaista päivittämällä kävelysillan kulkuvalaistus. Taideteos on tehtävä yhteistyössä sillan omistajan kanssa. Teoksen toteuttajina voisi esimerkiksi olla lapset.
 - Taidepuu Horninpuistossa, jossa olisi joka vuosi eri (lapsi)ryhmien teokset (sähköt ja ripustus toteutetaan pysyvinä). Sijoitus lähelle leikkipuistoa.

KOHDEVALAISTUS

- Nykyinen taideteos
- Ehdotettu taide/valotaiteen paikka
- Erikoisvalaistus

Taide- ja erikoisvalaistus 2/2

Erikoisvalaistuksen sijoituspaikkoja keskusta-alueella on:

- Joen ylittävät sillat ja niiden alikulut. Esimerkiksi Salonsillan alikulkuun voidaan tuoda jotain historiaviitettä valaistavin historiakuvin. Salon sillan graniittipinnat korostusvalaistaan.
- Suunnitteilla oleva Helenankadun silta (jk+pp-väylä) on merkattu erikoisvalaistuksen paikaksi.
- Vilhon- ja Asemakadun risteys.

Olemassa oleva erikoisvalaistus:

- Plaza-kauppakeskuksen kävelysillan alapinta.

Karttaan merkatut erikoisvalaistuksen paikat muodostavat kokonaisuuden Salon keskustassa. Joenvarren erikoisvalaistus on rajattu valkoisen valon eri sävyjen käyttöön, pois lukien Vilhonkadun silta. Salon silloille luodaan laadukas ja harmoninen visuaalinen ilme.

Rautatiesillan kävelysilta. Taiteen paikka tukimuurissa ja meluseinämässä, merkattu kuvaan punaisella katkoviivalla.

- KOHDEVALAISTUS
- Nykyinen taideteos
 - Ehdotettu uusi taide/valotaiteen paikka
 - Erikoisvalaistus

Esimerkki lasten tekemästä taiteesta sillan tukimuriin Tampereella.

Esimerkki taidepuusta, jossa teokset voivat vaihdella vuosittain. Kuva 1

Joenvarren alikulut ovat paikkoja erikoisvalaistukselle, esimerkkinä Salon silta.

Koontikartta

- Oheisessa kartassa on esitetty kootusti keskustan valaistusperiaatteet:
 - Valaistusluokat kaduille
 - Aluevalaistuksen valaistustasot
 - Värilämpötilat
 - Julkisivuvalaistavat alueet
 - Taidevalaistus
 - Erikoisvalaistus
- Näitä määrittäviä ja ohjeisarvoja noudattamalla pystytään luomaan yhtenäinen ja selkeä pimeän ajan kaupunkikuva, jossa reittien ja alueiden valaistustasot ja värilämpötilat ovat johdonmukaiset.
- Julkisivuvalaistukset luovat eheän kokonaisuuden korostaen Salon historiaa vanhana kauppalana, sekä kaupallista keskustaa, ottaen huomioon kävelijän mittakaavan. Erikois- ja taidevalaistus luo pimeän ajan ilmeelle mielenkiintoisia yksityiskohtia.

SELITTEET

- Pääkadut M3a + P3
- Kokoojakadut M3b + P3
- Kokoojakaatu M4 + P3
- Pyörätie P2
- Pyörätie P3
- Pyörätie P4
- P1 Torialue
- P2 Kävelykatu
- P3 Puistokäytävät
- P3 Leikkipaikat, pysäköintialueet
- P4 alikulkukäytävät, pl pyöräväylä
- ≤ 2700 Kelviniä
- 3000 Kelviniä
- 4000 Kelviniä
- Ehdotettu julkisivuvalaistus
- Suosittelut julkisivuvalaistus yksityiselle kiinteistölle
- Kaupungin omistama kiinteistö
- KOHDEVALAISTUS
- Nykyinen taideteos
- Ehdotettu taide/valotaiteen paikka
- Erikoisvalaistus

Valaistusperiaatteet

ERI OSA-ALUEILLE

Värivalo - Valkoinen valo

- Salon keskustan värivalaistus rajataan tapahtuma- ja juhlaikäyttöön. Värivalon alue luo kokonaisuuden, joka lähtee Vilhonkadun ja Asemakadun risteyksestä, jatkuen Vilhonkatua pitkin kohti toria. Vilhonkadun silta sekä torialue kuuluvat tähän kokonaisuuteen. Jatkumo luo tyylikkään kokonaisuuden eivätkä värivalaistusalueet jää irrallisiksi toisistaan. Värivalaistus on rajattu tapahtuma- ja juhlapäiviin ja se toimii osana kausivalaistusta.
- Tulevaisuudessa kehitettävä Länsirannan aukio-alue on alue, jonne värivalaistus voi laajentua tarvittaessa. Etenkin silloin, jos vaijerivalaistusta ei voida toteuttaa Aseman- ja Vilhonkadun risteyksen ylle.
- Joenvarsimaisema sekä sen ylittävät sillat Vilhonkadun siltaa lukuun ottamatta valaistaan valkoisen valon sävyillä. Tämä selkeyttää keskustan jokinäkymää ja luo sille arvokkuutta sekä tyylikkyyttä. Alikulkukäytävät ovat erikoisvalaistuksen paikkoja.

Värilliset kupuvalaisimet johdattavat kulkijaa keskustassa Asemankadulta kohti toria.

Joenvarsimaisema (puut ja sillat) valaistaan valkoisen valon eri sävyillä. Ilmeestä tehdään rauhallinen ja tyylikäs.

- Valkoisen valon alue
- Värillisen valon alue (juhlat ja tapahtumat)
- Alue, jonne värivalaistus voi tarvittaessa laajentua

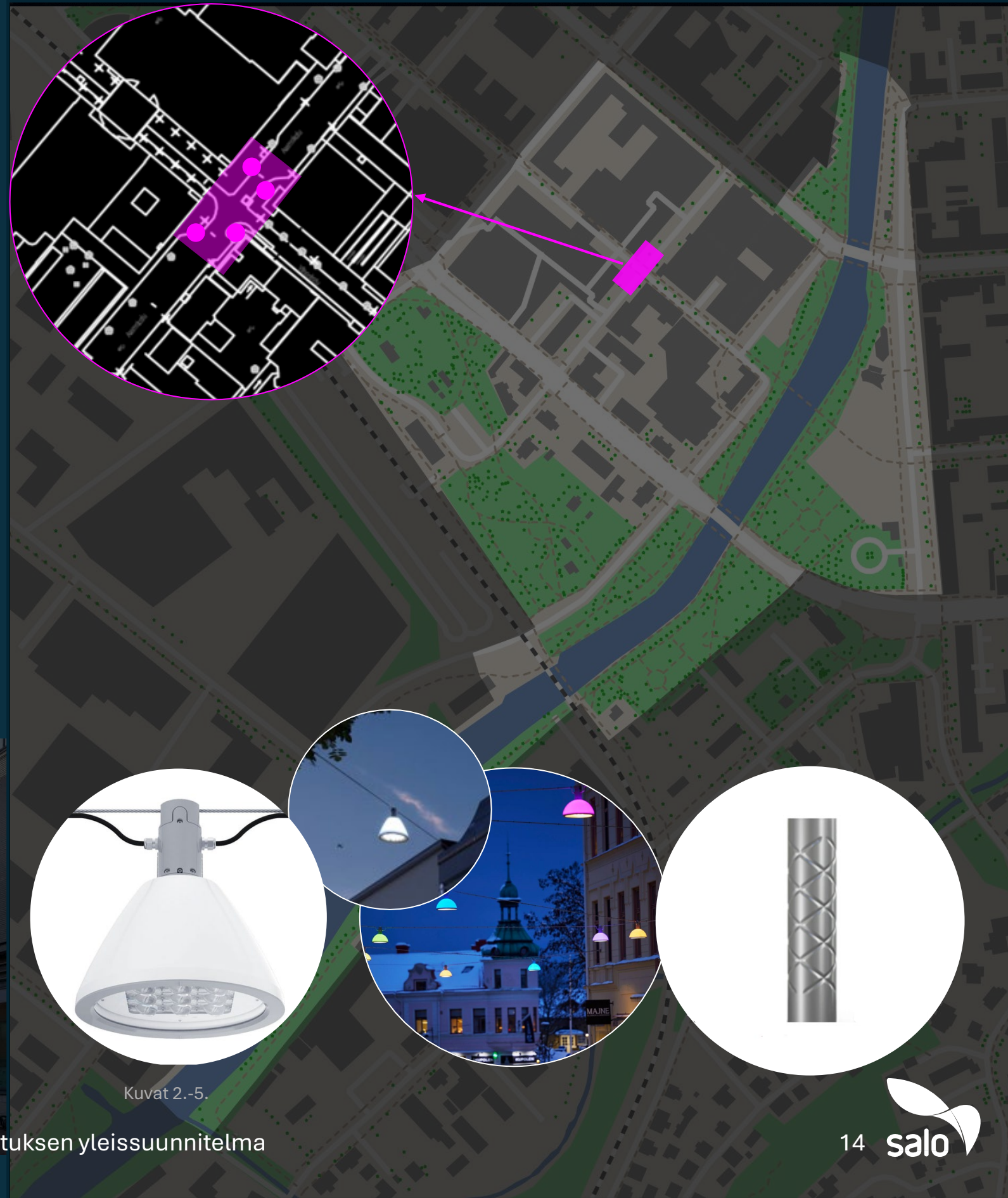
Vilhonkadun – Asemakadun risteys

- Vilhonkadun ja Asemakadun risteys on merkittävä liikenteellinen risteys kaupallisessa kävelykeskustassa, mikä on syytä nostaa esiin ja luoda sille omaleimainen ilme. Valaistuksella lisätään sekä alueen turvallisuutta että pimeään ajan tunnistettavuutta.

Risteysalueella käytetään erikoisvalaisimia, joiden kupu on opaalia ja valaistuu. Valaisimet ovat kartiomallisia pylväsvalaisimia. Kuvun RGBW-valonlähde mahdollistaa valaisimen ilmeen muuttumisen arkeen ja juhlaan:

- Arki-ilme: valkoinen opaalikupu.
- Juhla- ja kausivalaistus-ilmeet: opaalikuvussa sävy.
- Valaisimeen voidaan ohjelmoida erilaisia ilmeitä ja kalenteroida ne.

- VE1** Risteyksen yläpuolelle luodaan vaijerivalaistuksella näyttävä valaisinasetelma. Tämä vaihtoehto vaatii, että risteysalueen jalustat ja pylväät voidaan vaihtaa vaijerivalaisinpylväiksi. Toteutusvaiheen alussa tarkennetaan sijoituspaikat.
- VE2** Pylväät vaihdetaan erikoispylväiksi, joissa on tehosteväri ja kuviointi pylvään alaosassa. Vanhat jalustat säilyvät.
 - Pylvään pinta kohdevalaistetaan huomaamattomalla valaisimella, joka valaisee pylvään pinnan ylhäältä alas.
 - Lisäksi keskelle risteystä suojatielle tehdään korostusvalaistus kohdevalolla, joka nostaa suojatien esiin ja lisää liikenneturvallisuutta.

VE 1

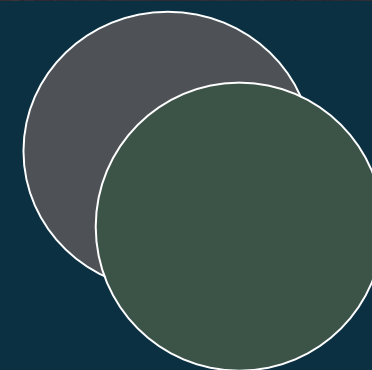
Kuvat 2.-5.

Visualisoinnit: Vilhonkadun – Asemakadun risteys (juhla- ja tapahtumavalaistus)

VE 1

VE 2

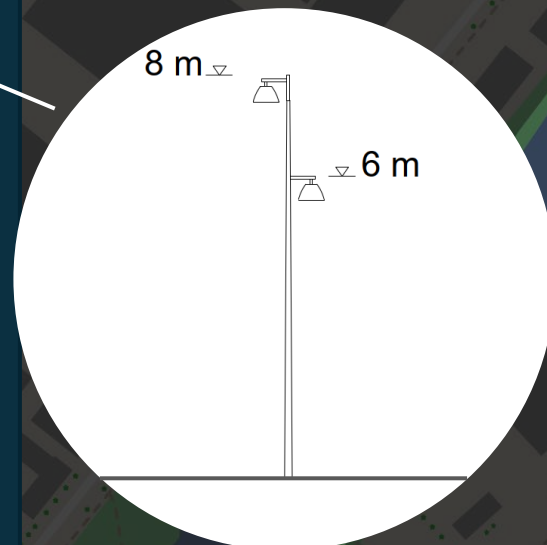
WSP | Salon ulkovalaistuksen yleissuunnitelma

Erikoisvalaistus – Vilhonkadun akseli

- Vilhon- ja Asemankadun risteyksen erikoisvalaistuksen teema jatkuu Vilhonkatua pitkin Vilhonkadun sillalle. Akseli luo eheän kokonaisuuden ja johdattaa torille.
- Vilhonkadulla ajoradan puolella valaisin on 8m korkeudessa, ja jalankulun puolella valaisin lasketaan 5-6m korkeuteen.
- Erikoisvalaisin luo laajemman yhtenäisen ilmeen (Asemakatu-tori-akseli).
- Vilhonkatu saadaan osaksi kausivalaistusta värivalaistuksen avulla.
- Tyylikäs arki-ilme.
- Matalampi valaistus jk+pp-väylällä luo ihmisen mittakaavaa ja viihtyisämpää ympäristöä kävelijöille.

Kuva 6.

Vilhonkadun silta

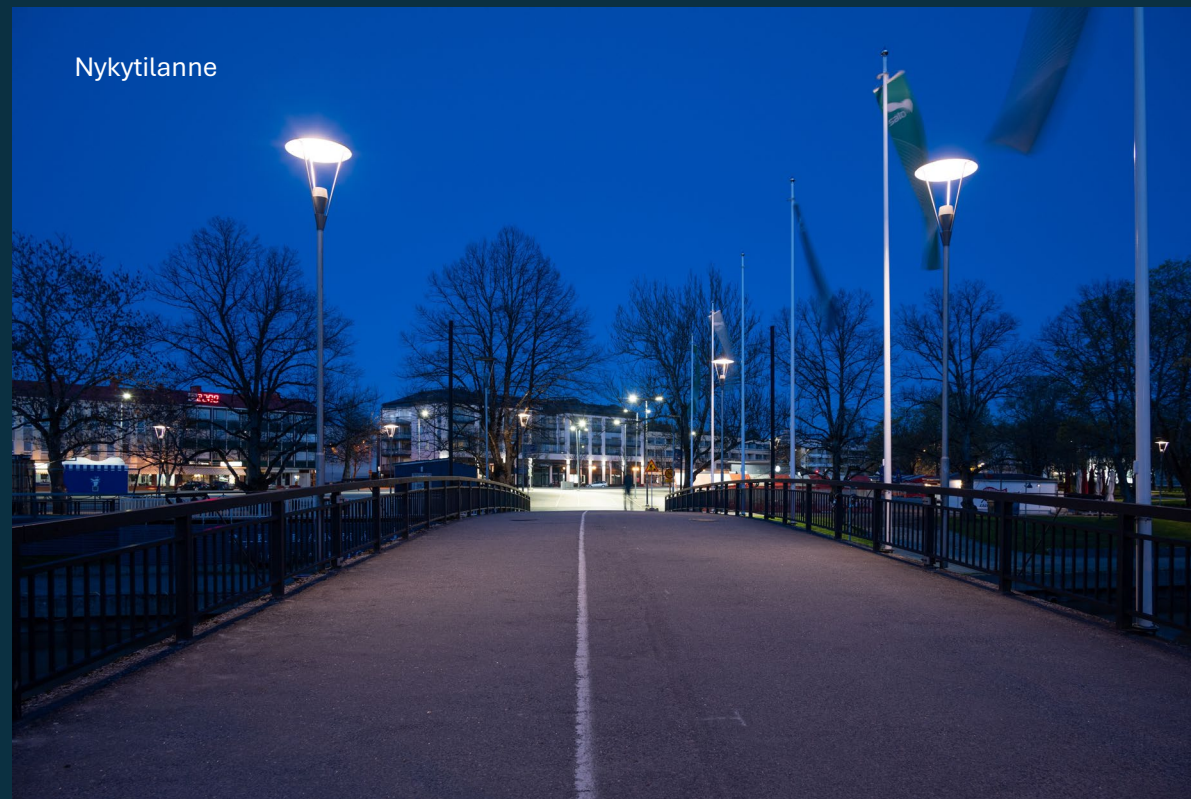
- Vilhonkadun silta on osa Vilhonkadun erikoisvalaistusta ja valaistaan samalla opaalipintaisella valaisimella Asemakadun risteyksestä asti. Silta on osa ohjelmoitavaa valaistusta, joka muuntuu arkeen ja juhlaan. Valaistus johdattaa kauppakeskus Plazalta kohti toria.
 - Valaisinpylväs VE1: 5 m, RAL 7016 (antrasiitinharmaa).
 - Valaisinpylväs VE2: Puupylväs, jossa valaisin metallivarrella. Puumateriaali sitoo Vilhonkadun sillan muihin siltoihin. Puunsävy sama kaikissa silloissa.
 - Sillan banderollipylväät säilytetään.
 - Lipputankojen sijaintia ja tarvetta keskusta-alueella voidaan kartoittaa sillan valaistuksen saneerauksen yhteydessä.

VE1

VE2

Nykytilanne

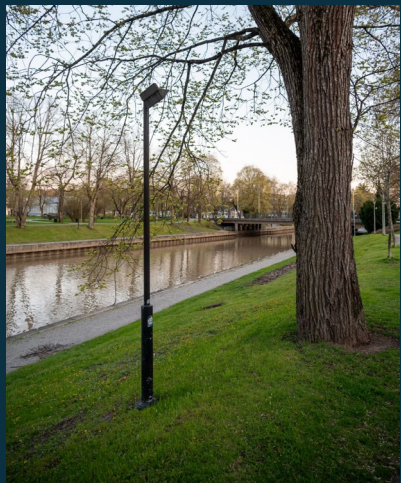

Uusi valaistusratkaisu

Joenvarsimaisema

- Salossa joenvarren puut ovat olleet valaistuna jo monta vuosikymmentä. Puuvalaistus luo joenrantamaisemassa tunnistettavan ilmeen. Valaistusta tulee päivittää niin, että valaistusta vähennetään, kokonaisilmeen siitä kuitenkin kärsimättä. Vaihtoehdot:
 - 1) Harventamalla valaistusta esim. joka toiseen puuhun
 - 2) tai valitsemalla keskeisiä puuryhmiä, jotka valaistaan.
- Puuvalaistus rajoitetaan rautatiesillan ja Salonsillan väliselle alueelle, kuten se on ollut aiemminkin.
- Ylös suunnattuja puiden valaisimia on jo päivitetty led-valaisimiksi Tuulisalo Oy:n toimesta. Valaisimet on syytä tehdä himmennettäviksi, jotta valoteho voidaan säätää sopivaksi ja tehdä valaisimille myös yöhimmennykset. Valaisimet liitetään ulkovalaistuksen ohjausjärjestelmään.
- Jo päivitetty valaisimet voidaan päivittää himmennettäviksi. Värilämpötila tulee muuttaa 2700 K. Nykyisen valaisimen tekniset tiedot: 30W, 4000lm, RA 80, 3000K, Avauskulma 120°.
- Suosittelut yöhimmennykset su-to klo 22-06, pe-la 01-06.
 - Mahdollisilla lepakkoalueilla suositellaan kausisammutuksia lepakkojen aktiiviaikoina huhtikuusta lokakuuhun klo 22-06.

Nykytilanteesta saa jo käsitystä miltä näyttää kun vain joka toinen puu valaistaan. Näkymä luo mielenkiintoisen kokonaisuuden.

Salon silta ja Mariankadun silta

- Siltojen valaistus tulee pitää tyylikkäänä ja Salonjoen jokimaisemaan sekä puuvalaistukseen sopivana. Joenrantamaisemasta halutaan laadukas ja Salon kaupunkikuvaa laadullisesti kohottava alue. Laatutasoa nostetaan siltojen osalta erikoispylväillä.
- Salon sillan ja Mariankadun sillan valaistusteema on yhteneväinen, joka luo yhtenäisyyttä ja harmoniaa keskustan kaupunkikuvaan. Valon väri pidetään valkoisen eri sävyinä.
- Salon sillalla valaisinpylväät sijoitetaan kaistojen keskelle jos se on rakenteellisesti mahdollista. Katusuunnittelussa tarkennetaan pylväiden sijoituspaikat.
- Mariankadun sillalla valaisimet sijoitetaan nykyiseen pylväslinjaan, ajoradan ja jk+pp-väylän väliin.

SILTOJEN PYLVÄÄT JA VALAISIMET

- Erikoispylväs: Puupylväs luo laadukkuutta sekä lämmintä tunnelmaa. Se yhdistyy hienosti joenrannan puumiljöön kanssa.

- Pylväs valaistaan ylhäältä alaspäin huomaamattomalla kapeakiilaisella kohdevalaisimella, joka tuo puun materiaalin pimeällä esiin.
- Erikoisvarsi: Keskikaistalla T-varsi ja reunoilla yksipuoleinen. Valaisin: AEC Armodue (sama kuin Horninkadun katuvalaisin).
- Puun sävy tarkennetaan toteutussuunnitelmavaiheessa.

KAIDEVALAISTUS

- Silloille lisätään kaidevalaistus luomaan ihmisen mittakaavaa sekä korostamaan jalankulku- ja pyöräilyväylää. Lämminsävyinen kaidevalo toimii myös osana visuaalista kokonaisuutta.
- Nykyisen kaiteen päälle voidaan lisätä käsijohde (esimerkiksi puinen), johon valaisin saadaan integroitua (VE1) tai kaiteeseen voidaan lisätä erillinen käsijohde, jossa valaisimet on integroituina (VE2).
- Valo on rajattava tarkasti kulkuväylälle ja varmistettava, ettei valo suuntaudu taaksepäin veteen.

Salon silta

Mariankadun silta

Kuva 8.

Kuva 9.

VE1

Kuva 10.

VE2

Kuva 11.

Siltojen alikulut

- Alikulut valaistaan määriteltyjen valaistusluokkien mukaan, mutta ne ovat myös paikkoja erityisvalaistukselle. Valon sävyt rajataan valkoisen sävyihin.

SALON SILTA

- Salon sillassa korostetaan graniittimuuria lämpimällä valkoisen sävyllä, joka tuo esiin graniitin lämpimiä sävyjä.
- Alikulkukäytävän seinät korostusvalaistaan, joka luo valoisuuden ja turvallisuuden tunnetta. Seinät ovat paikka myös erikoisvalaistukselle: niissä voidaan esittää maalauksin tai valokuvin Salon historiaa esimerkiksi yhteistyössä Salo-Uskelan seuran kanssa.

MARIANKADUN SILTA

Sillan alikulkuun voidaan tehdä erikoisvalaistus esimerkiksi valokuviolla, joka liittyy Saloon. Inspiraationa voivat olla esimerkiksi Salon vaakuna tai maakuntaeläimet.

Salon sillan alikulun valaistuksessa korostetaan graniittimuureja sekä historiaa.

Mariankadun alikulku on paikka erikoisvalaistukselle.

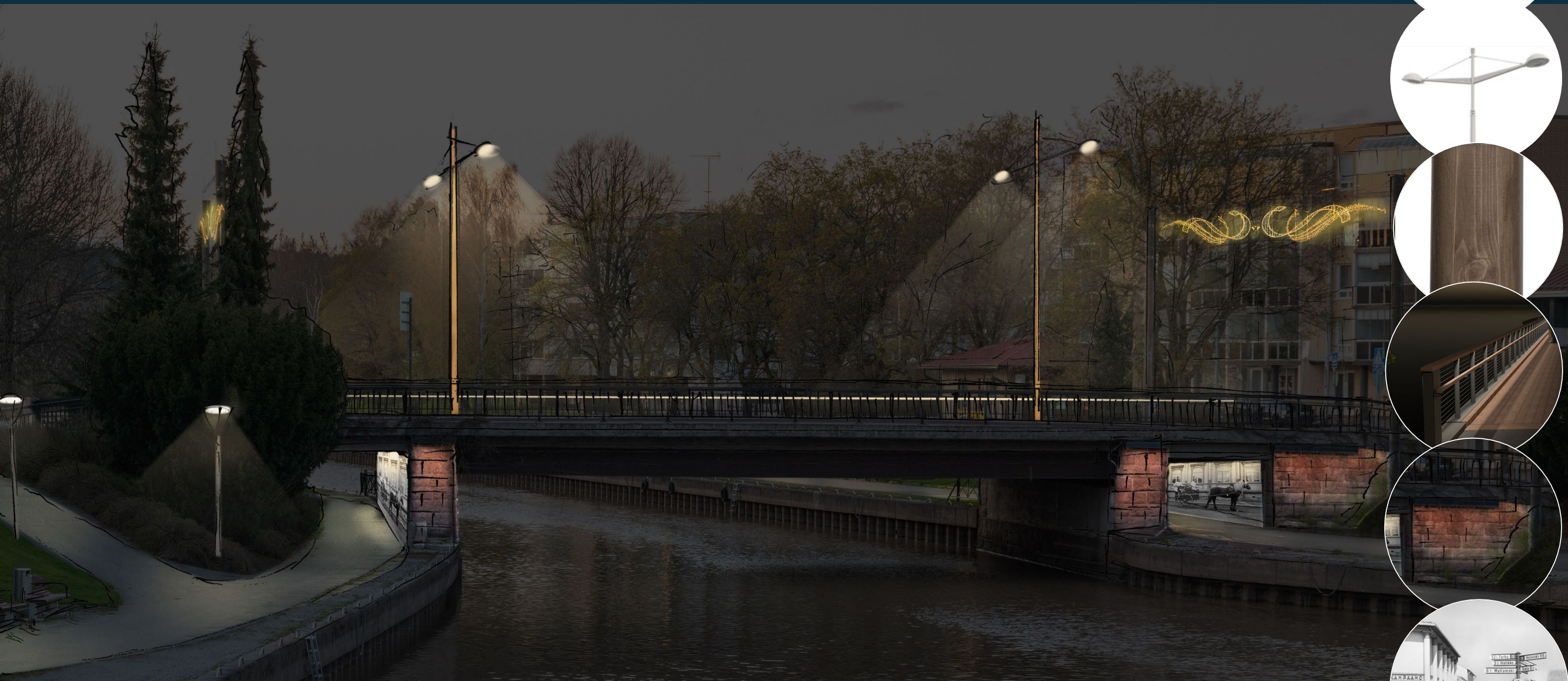
Kuva 12.

Kuva 13.

Kuva 14.

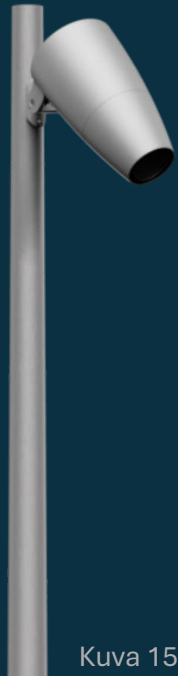

Istuskelupaikat

- Jokivarren istuskelupaikkojen yhteyteen luodaan miellyttävä tunnelma kuviovalaistuksella (gobo). Kuviomaailmana käytetään lehvästökuviota, joka luo rauhallisen tunnelman istuskelualueelle. Valokuvioon voidaan piilottaa jotain yllättävää Saloon tai sen historiaan liittyvää penkillä istuskelijoiden löydettäväksi.
- Valaisinpylväs sijoitetaan ylemmäs rinteeseen, jolloin se ei ole vaarassa vahingoittua jäiden lähdön aikaan.
- Valaistus toimii mielenkiintoisena efektinä ilman penkkejä myös talviaikaan.
- Valon tulee olla valkoista tai enintään siinä on hento värisävy.
- Valaisinpylväs (5m) ja goboprofiiliheitin ovat antrasiitinharmaat (RAL7016), jolloin asennus on mahdollisimman huomaamaton. Sijoitus penkkiryhmän taakse tai sivulle.

Kuva 15.

- Valaistu puu
- Valaistu rantaväylä
- Valokuvioinnit penkkien yhteydessä

Kuva 16.

Kuva 17.

Tori

1/3

- Torit ja aukiot ovat keskeisiä kaupunkikuvan ja kaupungin imagon kannalta. Salon torilla järjestetään aktiivisesti toritapahtumia: kesätori, iltatori, musiikkiesityksiä, sadonkorjuumarkkinoita, joulutori ja joulunavaus sekä uudenvuoden tapahtumia.
- Salon torin sijainti kaupunkikuvassa on keskeinen ja sen läpi kulkee vilkas jk+pp-väylä. Torin valaistuksessa tulee kiinnittää huomioita sen houkuttelevuuteen, turvallisuuden tunteen ja tunnelman synnyttämiseen. Torin valaistuksessa tulee huomioida sen muuntuvuus erilaisiin tapahtumiin ja tapahtumien erilaiset tarpeet.
- Asukaskyselyssä torin valaistuksen uusiminen nousi esiin ja sinne kaivattiin perusvalaistuksen lisäksi interaktiivista valotaideteosta.
- Torin perusvalaistus toteutetaan korkeilla pylväillä (8 m), joissa 3-4 kohdevalaisinta per pylväs. Pylväät sijoittuvat torialueen halkaisevan jk+pp-väylän lounaispuolelle.
- Torialuetta halkovan jk+pp-väylän ja esiintymislavan väliselle alueelle ei sijoiteta perusvalaistuksen pylväitä, jotta ne eivät haittaa toritoimintaa, kuten esimerkiksi sirkusteltan pystyttämistä.
- Pylväissä on lisäksi goboprofiiliheitin (1 per pylväs), jolla torin pintaan saadaan heijastettua valokuvioita. Valot voidaan ohjelmoida niin, että niistä saadaan päälle halutessaan pelkät kuviovalot. Kuviovalaistuksella torin valaistuksesta saadaan mielenkiintoinen sen ollessa tyhjilläänkin.

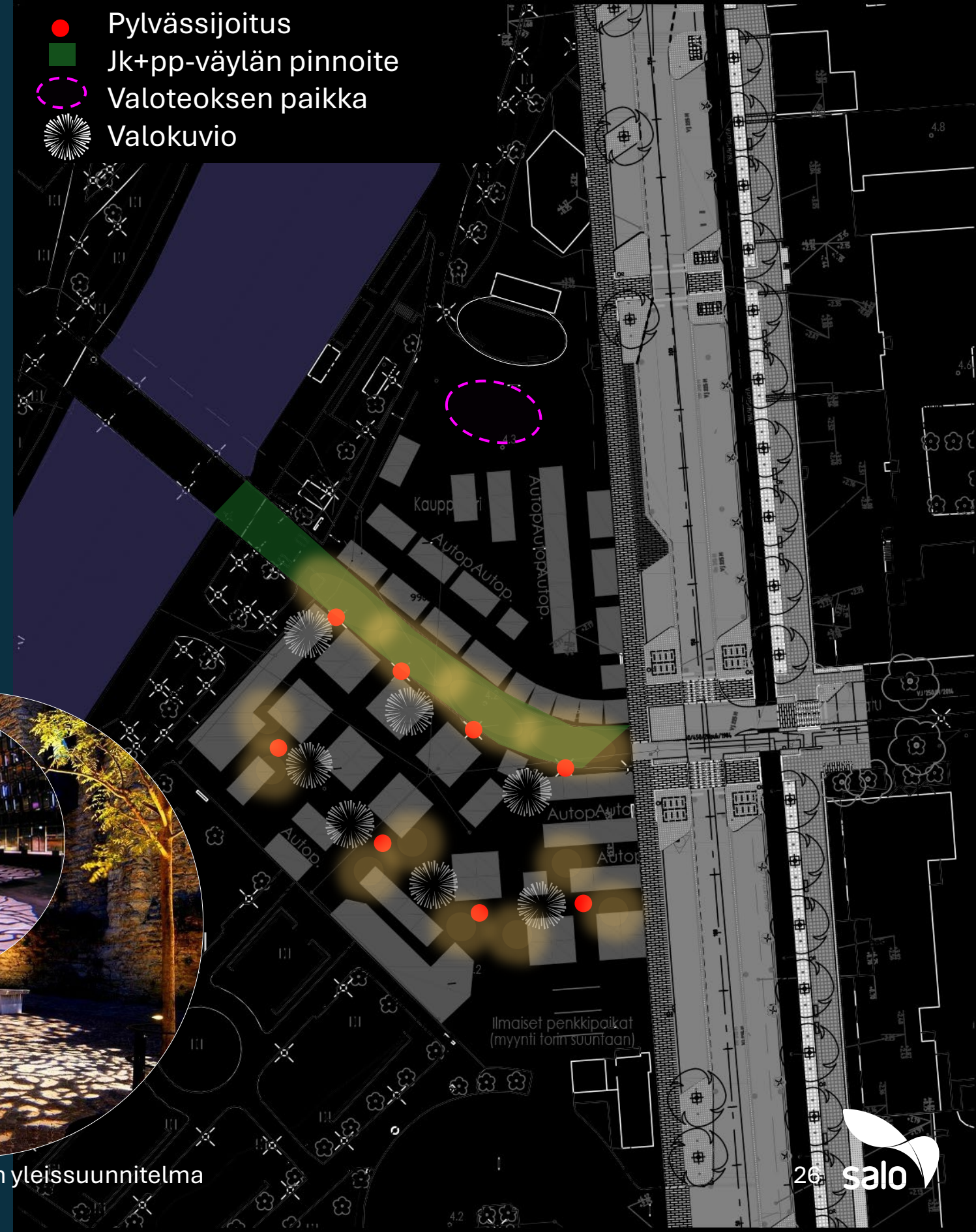

Kuva 18.

Kuva 19. ja 20.

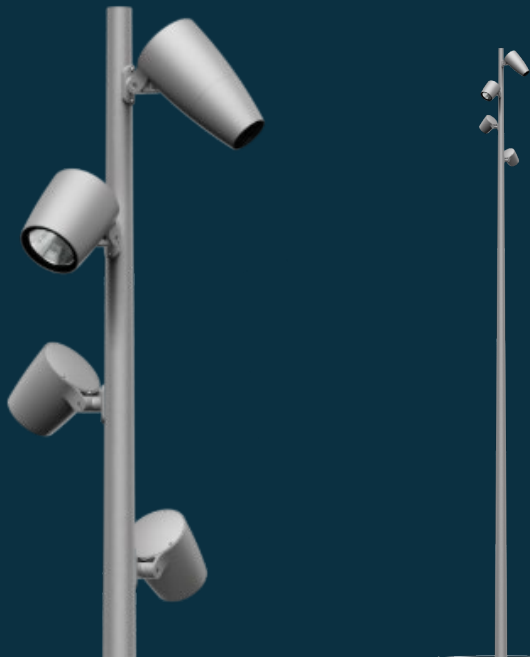
- Pylvässäijoitus
- Jk+pp-väylän pinnoite
- Valoteoksen paikka
- Valokuvio

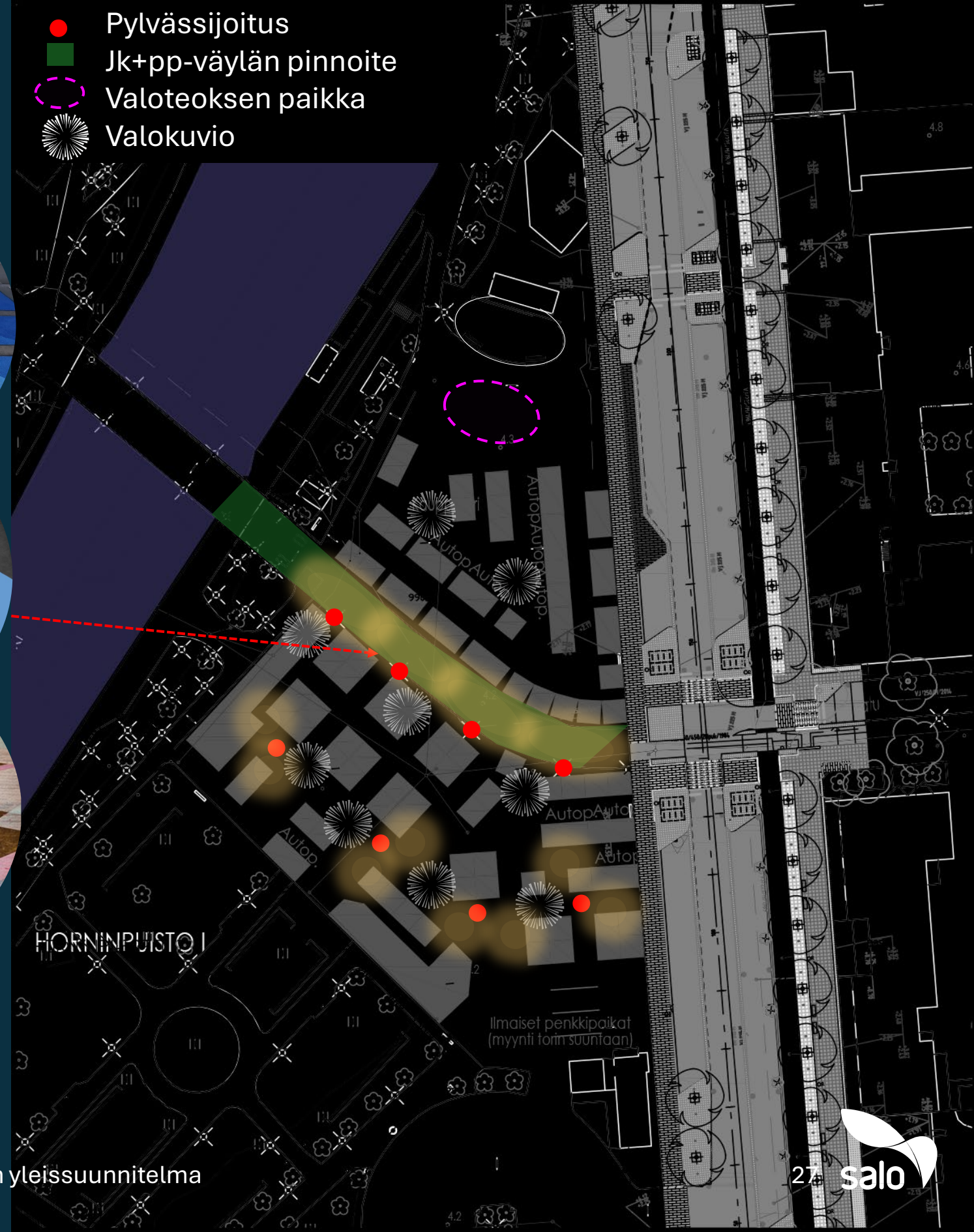
Tori – jk+pp

2/3

- Nykytilanteessa torin halkaiseva jk+pp-väylä on ylivalaistu ja se tulee himmentää mahdollisimman pian P2-valaistusluokan mukaiseksi, jo ennen seuraavaa saneerausvaihetta. Himmennys onnistuu nykyisellä kaupungin ulkovalaistuksen ohjausjärjestelmällä.
- Torin halkaiseva jk+pp-väylä valaistaan korkeista, torialueen perusvalaistuksen tuottavista kohdevalaisinpylväistä. Valaistukseen valitaan katuvalaistusoptiikalla varustetut valaisimet.
- Pylväät voidaan uusida nykyisiin jalustoihin ilman torin pinnan avaamista. Jalustat ovat mallia SJ-1.3 TER. Näihin sopii esimerkiksi Tehometin 8m pylväsmalli 8S140.
- Lisäksi jk+pp-väylä voidaan halutessaan pinnoittaa värillisellä pinnoitteella, joka nostaa kulkuväylän esiin toriaukiolla ja parantaa liikenneturvallisuutta. Kuvio ja värimaailma suunnitellaan erikseen.
- Pinnoitteen kuviointi tulee suunnitella niin, ettei se sekoitu suojatiehen tai pyöräilybaanaan.

Kuvat 21-23. Esimerkkejä värjätystä asfaltista

Tori – Valotaideteos 3/3

- Interaktiivinen valotaideteos on suunniteltava erikseen ja pylvaiden käyttö ja sijoittelu tarkennettava suunnittelussa. Sijoittelussa huomioitava ettei pylvää aiheuta näkemäesteitä lavalle. Maalatut pylvää, korkeus 8 m.
- Interaktiivinen valotaideteos voidaan toteuttaa torin pintaan esimerkiksi kahdesta korkeasta pylväästä käsin. Valaisimena voidaan käyttää goboprojektoreita, jotka mahdollistavat useamman valokuvion käytön, liikkeen ja värit. Teoksen sisällössä olisi toivottavaa olla viitteitä Saloon ja Salon historiaan.

ESIMERKKI TEOSKONSEPTISTA:

- Valot reagoivat torin lavalla olevaan ”Salora-radioon” ja sen nappuloihin, jossa nappeja painelemalla saa valotilanteen muuttumaan. Myös liike teoksen sisällä saa teoksen valaistuksen muuntumaan.
 - Teos torin lavan edustalla, heijastettuna maanpintaan valaisinpylväistä, jossa valaistuille osioille liikkuesssa valotilanne muuttuu.
 - Äänimaisema otetaan osaksi teosta.

Kuva 24.

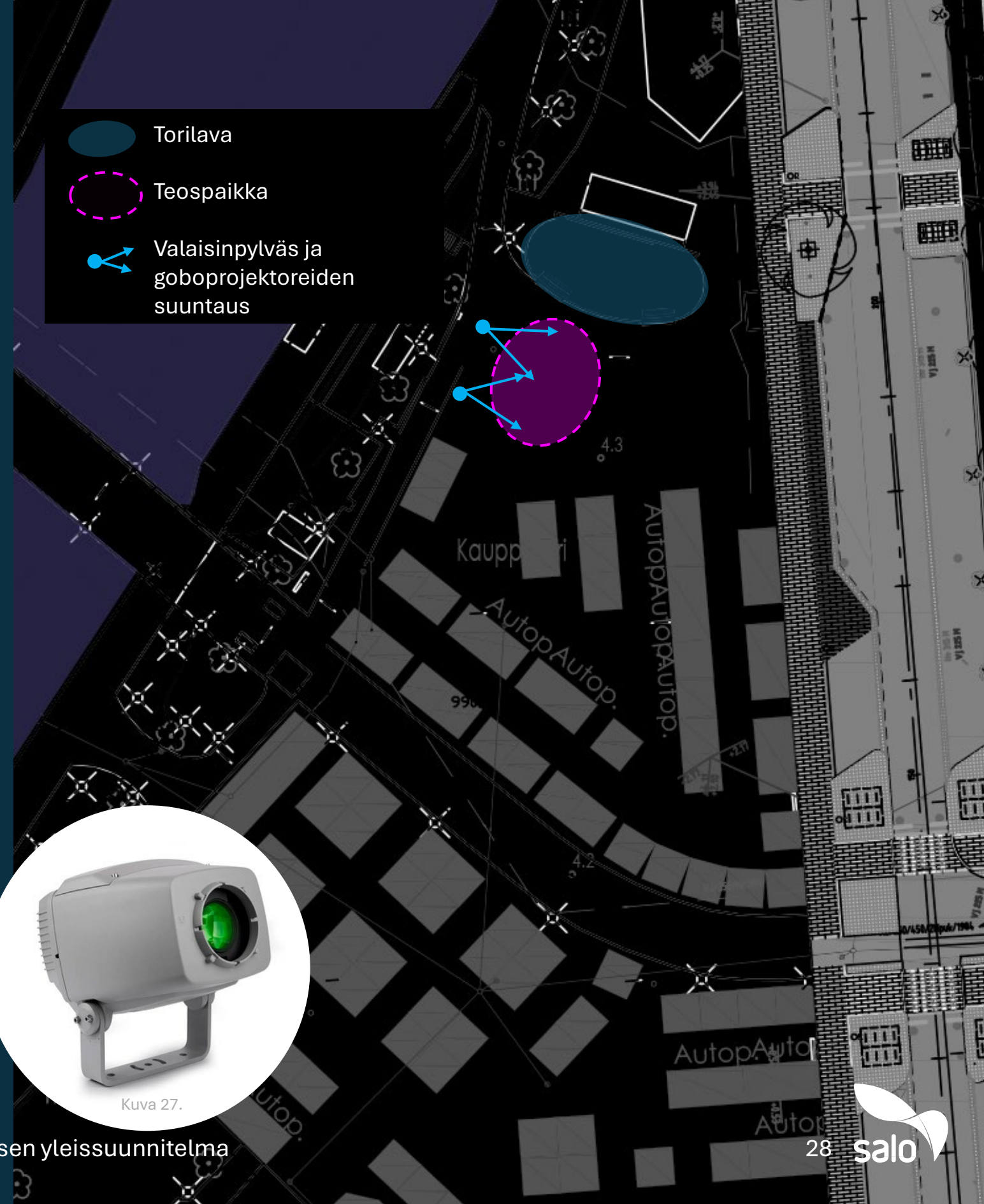
Kuva 25.

Kuva 26.

Kuva 27.

Kausivalaistus

- Kausivalaistus toteutetaan keskitetysti keskusta-alueelle, jolloin siitä saadaan luotua eheämpi ja tiiviimpi kokonaisuus. Torin alue, Horninkatu (välillä Helsingintie-Raatihuoneenkatu) sekä Vilhonkatu koettiin asukaskyselyssä tärkeimmiksi keskustan alueiksi. Keskittämällä voidaan tehdä vaikuttavampi kokonaisuus ja tuoda runsaammin kausivalaistusta tiettyyn paikkaan. Turun- ja Helsingintiet tulee huomioida kokonaisuudessaan esimerkiksi pylvääseen sijoitettavilla kausivalaisimilla, sekä nykyisillä pylväissä olevilla pallovalaisimilla (lämmin himmeä valo).
- Torilla interaktiivinen valoteos voidaan ottaa osaksi kausivalaistusta, samoin Vilhonkadun ja Asemakadun risteyksen vaijerivalaisimet. Horninkadulla uusittavissa valaisinpylväissä (ajorata ja jk+pp) on huomioitu kausivalaistuksen sähköt välillä Helsingintie ja Raatihuoneenkatu sekä ajoradalla että jk+pp-väylällä. Tämä mahdollistaa pylvääseen kiinnitettävien valoaiheiden käytön. Valoaiheiden värisävy tulee olla lämmin.
- Jos kausivaloaihe halutaan Salon sillan puupylväisiin, on varmistettava pylvään sekä jalustan kestävyys isommalla tuulikuormalla ja painolla.
- Salon sillan yli ripustetaan kadun ylittävä kausivalaistusaihe banderollipylväisiin. Värisävy lämmin ja muotokieli yhteensopiva pylväsaiteiden kanssa.
- Torin joulukuusen ympärille tuodaan jouluvaloaiheita asetelmana esimerkiksi isoja joulupalloja maahan sijoitettuna tuomaan runsaampaa kokonaisuutta.
- Horninpuisto I:n puuvalaistus on saanut kiitosta, mutta yksittäisenä puu jää hiukan orvoksi. Puistosta voisi valikoida yhteensä kolme puuta kausivalaistavaksi samaan tyyliin.

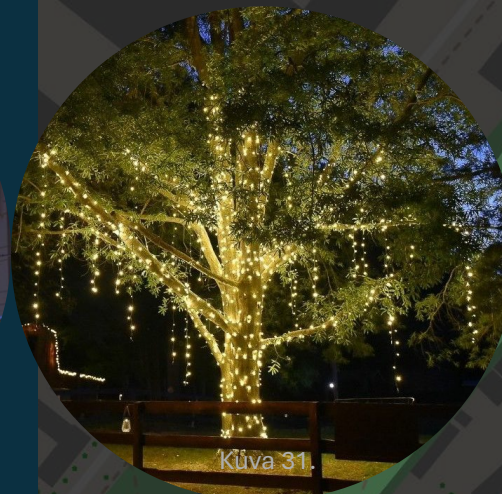
Kuva 28.

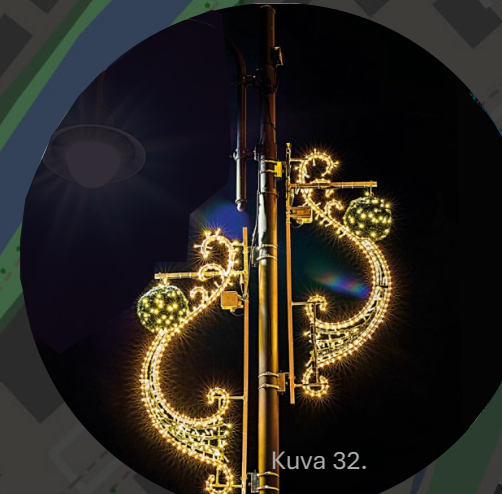
Kuva 29.

Kuva 30.

Kuva 31.

Kuva 32.

Kuva 33.

 Kausivalaistusalue

 Valotaide ja erikoisvalaistus, muuntuu kausivalaistukseen

 Valopuut 3kpl

VALAISINTEKNIikka

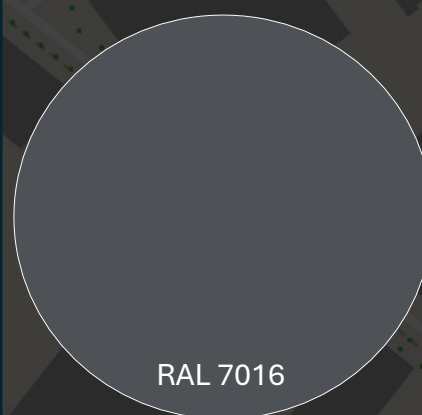
Keskusta-alueen valaisimet

- Valaisinmallistoa yhtenäistetään ja käytetään malleja, jotka ovat Salossa jo käytössä ja ovat hyväksi todettuja. Näin saadaan ylläpitokustannukset pidettyä alhaisempina sekä huolto helpompana. Myös kaupunkikuva pysyy selkeämpänä.

VALAISINMALLIT

- Nykyisen Siteco Galaxyn korvaajana toimii AEC:n Story-valaisin, jota on jo käytetty Salon Asemapuistossa. Story-valaisin sopii muotokieleltään ja teknisiltä ominaisuuksiltaan jk+pp-väylille ja puistovalaisutukseen. Suositellaan valaisinta mm. Horninpuistoon sekä joenrannan pyöräreittien valaisimeksi keskusta-alueella. Valaisimen käyttö luo joenvarsimaisemaan ja puistoihin yhtenäisen ilmeen. Vilhonkadun kävelykatuosuudelle suositellaan tätä samaa pylväsvalaisinta.
- Keskusta-alueen ajoradoilla käytetään AEC:n Armodue-katuvalaisinta, joka on keskustassa jo käytössä esim. Horninkadulla. Keskustakortteleiden kaduilla käytetään maalattua ja muilla kaduilla sinkittyä pylvästä.
- Vilhonkadun akselilla käytetään opaalikupuista erikoisvalaisinta maalatussa pylväessä. Kuvussa ohjelmoitava värivalaistus (RGBW).
- Arya-valaisin valaisee Länsirannan katua, sijoitettuna kierrätettyihin Oculus-pylväisiin.
- Torilla käytetään kohde- ja goboprofiiliheittimiä valaisemaan toria ja torin halki kulkevaa jk+pp-väylää.
- Joenvarressa ydinkeskustan ulkopuolella käytetään muotokieleltään ”perinteistä” jk+pp-väylän valaisinta.
- Valaisimen ja pylvään sävy:
 - Salossa paljon käytetty antrasiitinharmaa RAL 7016.

- Katuvalaisin AEC Armodue, maalattu pylväs
- Katuvalaisin AEC Armodue, sinkitty pylväs
- Puistovalaisin AEC Story
- Katuvalaisin AEC Arya
- Opaalikupuinen valaisin (RGBW)
- Jk+pp-valaisin

Kuva 34.

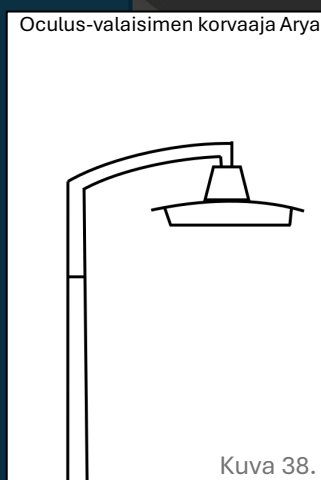
Kuva 35.

Kuva 36.

Kuva 37.

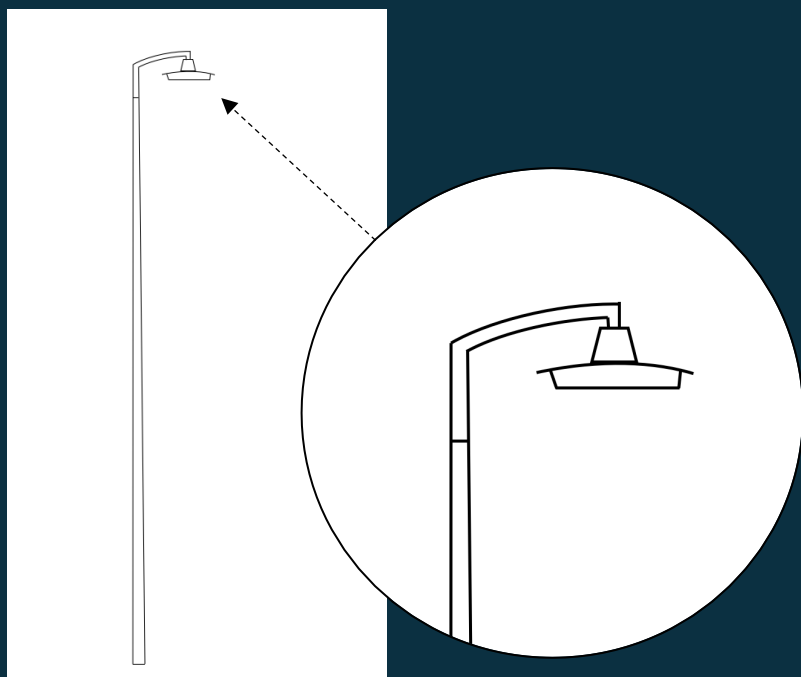
Kuva 38.

Kuva 39.

Oculuksen korvaaja

- Oculus-valaisin on ensimmäisiä Suomessa käytettyjä muotoiltuja katuvalaisimia ja Salossakin niitä on vielä Länsirannan alueella sekä Vilhonkadulla ja Asemakadulla. Oculus on usein asennettu pylvääseen erikoisvarrella, johon ei käy muut valaisimet kuin Oculus. Valaisinvalmistaja AEC on kehittänyt erikoisvarteen asennettavan liitoskappaleen, johon voi vaihtaa led-valaisimen (esimerkiksi Arya).
- Vilhonkadun ja Asemakadun uusittavat pylvääet voidaan kierrättää ja käyttää uusiksi Länsirannan kadulla.
- Länsiranta (välillä Mariankatu-Turuntie) valaistaan päivitettyillä Oculus-valaisimilla eli AEC:n Aryalla. Pylväissä on vielä hyvin käyttöikää jäljellä. Arya-valaisin on tyylikäs ja sopii hyvin Länsirannalla käytettäväksi.
- Pylvään kierrätys tuo säästöjä ja on ekologista.

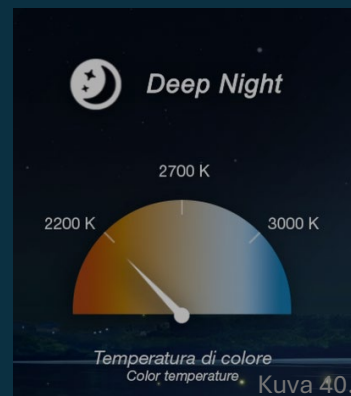
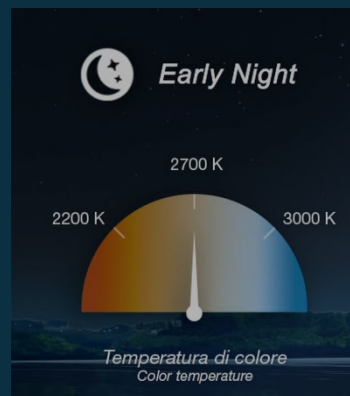
Vilhonkatu - Plaza

- Vilhonkadun kävelykatuosuudella Plaza-kauppakeskuksen korttelissa on käytössä eri valaisin kuin muualla Vilhonkadulla. Se on johdonmukaista, koska kortteli on eriluonteinen kuin muu Vilhonkatu.
- Kauppakeskuksen kohdalla julkisivuissa tapahtuu paljon (näyteikkunat, valomainokset). Lisäksi Plazan rakennukset yhdistävän toisen kerroksen tasolla kulkevan kävelysillan pohjassa on erikoisvalaistusteos, joka valaisee kauppakeskuksen sisäänkäynnin ja kävelykatua. Tästä johtuen kauppakeskuskorttelin pylväsvalaisimen muotokieli saa olla hillitty.
- Plaza-korttelin kohdalle suositellaan AEC Story -valaisinta tai muuta vastaavaa muotokieltä edustavaa valaisinta. Valaisinpylvään tulee olla maalattu kartiopylväs (RAL7016).

Joenvarsi – keskustan ulkopuoli

- Pyörätien jatkuessa Salonjoen rannalla rautatiesillan takana tai Salon sillalta pohjoiseen, muuttuu valaisinmalli. Valaistus on muuntuva valkoinen, joka alkuillasta on 2700 K, ja muuntuu yöajaksi lämpimäksi valon sävyksi (amber tai 2200K) huomioiden yöaktiiviset hyönteiset ja lepakot. Ei vaadi erillistä ohjausta, vaan ohjaus valmiina valaisimen sisässä.
- Valaistusoitiikan tulee olla häikäisemätön ja valon tulee rajautua siten, ettei se leviä vesialueelle.
- Valaistusluokat valaistusluokkakartan mukaan.
- Pylväskorkeus 5-6m.
- Maalattu RAL7016

Kuva 40.

Valaistuksen ohjaus

KATUVALAISTUS

Katuvalaistusta ohjataan keskuskohtaisesti ja joiltain osin on myös mahdollista ottaa käyttöön valaisinkohtainen ohjaus. Tällä hetkellä valaistusta ohjaa C2 SmartLight Oy:n ohjausjärjestelmä. Ohjainlaitteet kaipaavat päivitystä toimiakseen täydellä potentiaalilla.

Valaisimet himmennetään yöaikaan tilaajan määrittämisen mukaan.

VILHONKADUN AKSELI

Opaalikupuisille valaisimille (RGBW) tehdään oma valaistuksen ohjaus, joka perustuu DMX- tai Casambi-ohjausjärjestelmään tai kyseisen valaisimen valmistajan tarjoamaan ohjausjärjestelmään. Ohjaustapa ja ohjauksen vuosikello tarkennetaan toteutussuunnittelun yhteydessä.

TORIN ERIKOISVALAISTUKSET

Torin yleis- ja kuviovalaistuksen ohjaus voidaan toteuttaa DALI-ohjauksena nykyisen katuvalaistuksen ohjausjärjestelmän kautta.

Valaisimet ryhmitellään ja niistä tulee saada päälle halutessaan:

- Pelkät kuviovalot
- Kuviovalot + kohde- eli yleisvalot
- Jk+pp-väylän valaistus (joka on päällä samaan tahtiin katuvalojen kanssa).

Torin valoteoksen ohjaustapa tarkennetaan toteutussuunnittelun yhteydessä. Valaistus vaatii DMX-ohjauksen ja teoksen interaktiivinen elementti oman ohjauksensa.

PUUVALAISTUKSET

Joenvarren puuvalaistuksille suositellaan seuraavaa ohjausprofiilia:

- yöhimmennykset su-to klo 22-06, pe-la 01-06.
- kausisammutukset huhtikuusta lokakuuhun klo 22-06, jos erityisiä luontoarvoja esiintyy alueella.

MUUT VALAISTUKSEN OHJAUKSET

Erikoisvalaistukset, kuten Salon sillan graniittimuurin korostus, julkisten veistosten ja seinämuraalin kohdevalaistus, joenrannan penkkien kuviovalaistukset jne. kytketään katuvalaistusverkkoon, jolloin ne ovat päällä silloin kuin katuvalaisimetkin ovat.

Julkisivuvalaistukset liitetään talotekniikan järjestelmään ja ovat kiinteistön omistajan hallinnoimia. Suositellaan yösammutusta julkisivuvalaistuksiin klo 00-06.

Asemapuiston sirpalesuoja, Kivikukko, on nyt valaistu värivaloin. Valaisinlaitteet toimivat hyvin, mutta ohjaustekniikka tulee päivittää ja tarkistaa valaistuksen ohjauksen vuosikello.

Valaistuksen vaiheistus

Monet alueet Salossa kaipaavat päivitystä valaistuksen suhteen jo valaistustekniikkansa puolesta, mutta rahoituksenkin vuoksi alueet on toteutettava vaiheittain lähivuosien aikana. Ehdotettu järjestys on asukaskyselyn mukainen, ja siitä puuttuu Länsiranta, joka ei ollut kyselyissä mukana.

1. Joenrantamaisema ja sillat
2. Tori
3. Vilhonkatu
4. Puistot
5. Aseman seutu
6. Vanha kauppalamiljöö

Kuvalähteet

Ellei toisin mainita kuvat ovat WSP Finland Oy:n kuvia tai visualisointeja. Muut kuvalähteet numeroitu:

1. s.10: <https://uk.pinterest.com/pin/87468417757375715/Tori>, kuva AI
- 2-4. s14: <https://www.fagerhult.com/fi/Tuotteet/opalume/opalume-vaijeri/>
5. s.14 <https://www.eclatecinternational.com/columns/>
6. s.16: <https://www.fagerhult.com/fi/Tuotteet/opalume/opalume-pylvas/>
8. s.20: <https://www.abeleclairage.fr/en/our-products/luminieres/solstis>
- 9.s.20: <https://www.tehomet.com/tuotteet/vakiotuotteet/puupylvaat/>
10. s.20: <https://www.weatherables.com/blog/solar-vs-wired-deck-fence-post-caps/>
11. s.20: <https://www.hedengren.com/fi/valaiseva-kasijohde-tuo-esiintammerkosen-kansallismaisemaa>
12. s.21: <https://kohteet.visitsalo.fi/en/architectural-walk-in-the-centre-of-salo/>
13. s21: <https://www.eventdecordirect.com/>
14. s.22: <https://www.aecilluminazione.com/product/armodule/>
15. s.25: <https://www.meyer-lighting.com/en/>
16. s25: <https://jp.pinterest.com/pin/5981411997139446/>, ÅF lighting
17. s.25: <https://i.pinimg.com/736x/b6/3b/2e/b63b2ee967fbc90335c86cc24fea58cc.jpg>
18. s. 26: <https://www.meyer-lighting.com/en/>
19. s.26 <https://www.symmetrylighting.com/meet-flc-projectors-by-we-ef/>
20. s.26: <https://fi.pinterest.com/pin/215891375889972080/>
- 21-22. s.27: <https://transpo.com/products/pavement-marking/unique-applications/>
23. s27: <https://ellenpicken.com/artwork/4497493-Up%20River.html>
24. s28: https://www.timonradiosivut.fi/Salora_Riviera_58_4.html
25. s.28: <https://cl.pinterest.com/natalygerceg/>
- 26.s28: Vivid Sydney <https://laughingsquid.com/vivid-sydney-a-festival-of-light-art-music-and-ideas/>
27. s.28: <https://www.martin.com/en/products/exterior-projection-pro-compact>
28. s.29: <https://yle.fi/a/74-20007567>
29. s.29: <https://theunissen.com/p/mk-illumination-dual-string-lite-120-in-4-ausfuehrungen>
30. s29: <https://www.fagerhult.com/fi/Tuotteet/opalume/opalume-vaijeri/>
31. s.29: <https://www.noveltylights.com/Content/Images/uploaded/cgwa-ww-tree-4%20-%20Copy%201.jpg>
- 32.-33. s.29: <https://adam.ee/fi/>
34. s.31: <https://www.aecilluminazione.com/product/story/>
35. s31: <https://www.fagerhult.com/fi/Tuotteet/opalume/opalume-pylvas/>
36. s.31: <https://www.aecilluminazione.com/product/armodule/>
37. s.31: <https://www.aecilluminazione.com/product/noos/>
38. s.31: Kuva Silux Finland/Jaakko Juusela <https://www.meyer-lighting.com/>
39. s.31: <https://www.meyer-lighting.com/en/products/pole-configurator>
40. s.34: <https://www.aecilluminazione.com/product/noos/>

